

Pvm/Datum/Date

8.6.2020

Dnro/Dnr/DNo

3873/00.00.01.00.02/2020

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta

MmV@eduskunta.fi

Viite Maa- ja metsätalousvaliokunnan pyyntö asiantuntijalausunnon toimittamisesta asiassa E 36/2020 vp Valtioneuvoston selvitys: Uusi kiertotalouden toimintasuunnitelma

RUOKAVIRASTON ASIAANTUNTIJALOUSUNTO

Ruokavirasto on vastaanottanut eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnan pyynnön asiantuntijalausunnon antamisesta. Ruokavirasto kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi viitteessä mainitussa asiassa ja toteaa kohteliaimmin seuraavaa:

Tuotepolitiikassa tulee jatkossa muuttaa raaka-ainepohjaa mahdollisuuksien mukaan kestävämpään muotoon eli mm. suosia biopohjaisia raaka-aineita uudella tavalla. Myös uudelleen käytöllä ja kierrätyksellä on keskeinen rooli raaka-ainehuollossa. On tärkeää varmistaa, että juuri lausunnolla ollut jätelain muutos ja varsinkin lain perusteella tehtävät käytännön tulkinnot sivutuotteista sekä jätteeksi luokittelun päättymisestä mahdollistavat tehokkaan kiertotalouden. Vaikka kehitettäisiin EU:n laajuisia kriteereitä jätteeksi luokittelun päättymistä (end-of-waste) ja sivutuotteita koskien, niin silti myös kansallisesti tarvitaan toimiva keskusviranomainen, joka huolehtii em. määritelmien laatimisesta ja osaltaan mahdollistaa tehokkaan ja tasa-arvoisen kiertotalouden muodostumisen Suomeen.

Ylipakkaamisen ja pakkausjätteen määrän vähentäminen ovat hyviä ja kannatettavia tavoitteita. Ruokavirasto muistuttaa kuitenkin, että varsinkin elintarvikkeiden pakkaamisella ja pakkausmateriaaleilla on merkittävä rooli elintarviketurvallisuudessa ja osittain myös muodostuvan ruokahävikin määrässä. Ylenmääräisestä ylipakkaamisesta tulee luopua ja pakkaukset on hyvä suunnitella materiaalitehokkaasti, mutta pakkauksiin liittyvässä keskustelussa on syytä muistaa niiden vaikutus elintarviketurvallisuuteen.

Pakkausmateriaaleihin liittyen Ruokavirasto haluaa korostaa seuraavia seikkoja:

Kierrätysmateriaalien käyttöä elintarvikekontaktimateriaaleissa tulee tarkastella ensisijaisesti turvallisuuden lähtökohdista. Painovärien, ei-elintarvikekelpoisen materiaalin ja tarkoituksettomasti materiaalissa esiintyvien, haitallisten ainesosien esiintyminen kierrätysmateriaalin joukossa muodostavat riskin elintarviketurvallisuudelle etenkin tietyissä sovelluksissa. Esimerkiksi rasvaisten tai hyvin happamien sekä kuumien elintarvikkeiden pakkaussovelluksissa kierrätysmateriaalin käyttöä ei voi suositella ilman estokerrosta, koska ainesosien siirtyminen pakkauksista elintarvikkeeseen on suurinta tämän tyyppisten

Pvm/Datum/Date

8.6.2020

Dnro/Dnr/DNo

3873/00.00.01.00.02/2020

elintarvikkeiden kohdalla. Tulisikin selvittää, pitäisikö kierrätysmateriaalin käyttöä ilman estokerrosta rajata vain tiettyntyyppisten elintarvikkeiden pakkauksiin.

Kierrätysjätteen standardisointi on kannatettava ajatus ja mahdollistaisi jätteen laadun paremman seurannan ja ohjautumisen oikeanlaisiin sovelluksiin, esim. voisi olla erikseen standardoitu kierrätysmateriaali elintarvikesovelluksiin. Tällaisesta on keskusteltu mm. komission kontaktimateriaalityöryhmässä, mutta asia ei ole tämän ryhmän päätettävissä, koska se kuuluu jätelainsäädännön piiriin.

Muiden muovien kuin PET-muovien kierrätettävyyden lisääminen on sinänsä kannattavaa, mutta kierrätettyjen muovien käyttöä elintarvikesovelluksiin tulee tarkastella myös saatavien hyötyjen kannalta. Kierrätetty PET-muovi soveltuu laajasti erilaisiin elintarvikesovelluksiin, mutta muiden kierrätysmuovien käyttömahdollisuudet elintarvikesovelluksissa eivät ole niin suuret. Efsa on arvioinut n. 5 kpl muita kuin PET-muovin kierrätysprosesseja ja arviointilausunnossa niiden käyttöä on rajoitettu turvallisuussyistä vain tiettyihin kosketusolosuhteisiin ja pienemmällä hyödyntämisprosentilla kuin PET-muoveja. Niiden kierrättämisen kannattavuutta elintarvikekelpoiseksi pitää harkita paitsi elintarviketurvallisuuskohdat niin myös muut hyötynäkökohdat huomioiden.

Muovien kemiallista kierrätystä tulisi selvittää yhtenä mahdollisuutena mekaanisen kierrätyksen rinnalla.

Muovien kierrätettävyyserkintöjen kehittäminen ja yhtenäistäminen EU-alueella sekä kuluttajaa harhaanjohtavien merkintöjen poistaminen tuotteista, on erittäin kannatettava asia. Samassa yhteydessä tulisi ”muovi” käsitteenä määritellä entistä selkeämmin, jotta sen tulkintaan ei jää aukkoja ja mahdollisuutta kiertää muovia koskevia säädöksiä.

Pitää myös muistaa se, että vaikka muovi tuntuu nyt olevan epäsuosiossa kaikin tavoin, se on kuitenkin elintarviketurvallisuuskulmasta katsottuna ainut kontaktimateriaalilaatu, jonka turvallisuudesta on tarkemmin säädetty. Ei voida vetää sellaista johtopäätöstä, että muut materiaalit olisivat automaattisesti turvallisempia elintarvikekosketuksessa, koska niitä ei ole yhtä tarkasti säädelty. On täysin mahdollista, että harmonisoimattomat materiaalit ovat jopa vähemmän turvallisia kuin muovi. Niiden turvallisuudesta ei vain ole riittävästi tietoa. Täten muovin välttämiseen voi liittyä myös riskejä sille, että entistä haitallisempia tai tuntemattomampia materiaaleja otetaan käyttöön. Ilman toimivaa lainsäädäntöä se on jopa todennäköistä.

Myös Ruokavirasto pitää komission julkaisemaa Pellolta pöytään -strategiaa merkittävänä ja kannatettavana asiana. Tähän liittyy mm. ruokajärjestelmän vaikutukset ympäristöön ja ilmastomuutokseen. Puhutaan resurssitehokkaasta

Pvm/Datum/Date

8.6.2020

Dnro/Dnr/DNo

3873/00.00.01.00.02/2020

ruoantuotannosta ja kulutuksesta. Erikseen oli mainittu ruokahävikin vähentäminen ja huoltovarmuuden vahvistaminen, mitkä ovat tärkeitä asioita.

Euroopan komissio on 20.5.2020 julkaissut uuden biodiversiteettistrategian. Ruokavirasto katsoo tärkeäksi luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen ja kiertotalouden vahvistamiseen liittyvien toimenpiteiden yhteyden vahvistamisen. Biodiversiteetin säilyttäminen ilmaston muuttuessa vaatii toimenpiteitä myös maa- ja metsätaloudessa. Esimerkiksi pölyttäjien häviäminen vaikuttaa suoraan maatalouteen ja ruoantuotantoon.

Suomen kannassa on nostettu esille ravinteiden aiheuttamat haitalliset vaikutukset vesistöihin, puhtaan veden saatavuuden merkitys alkuperäis- ja elintarviketuotannolle sekä kiertotalouden riskit liittyen mikrobiologisiin ja kemiallisiin riskeihin. Ruokavirasto haluaa korostaa, että kierrätettyjen ravinteiden vesistövaikutusten lisäksi tulee muistaa myös mikrobien, kemiallisten aineiden ja muiden epäpuhtauksien, kuten mikromuovien vaikutukset viljelymaahan ja koko ekosysteemiin sekä kierrätettyjen ravinteiden soveltuvuus maataloustuotantoon. Kierrätettyjen ravinteiden markkinointia edistettäessä tulee huolehtia myös kierrätysravinteiden korkeasta laadusta, niin että maataloustuotannon tuotantokyky pysyy korkealla tasolla eikä toimilla aiheuteta haittaa maatalouselinkeinon kannattavuudelle.

Kemikaalien ja haitallisten yhdisteiden, mukaan lukien muovin, vaikutusten arviointiin ja seosvaikutuksiin tarvitaan lisää tutkimusta. Myös uudet pilaavat aineet (emerging pollutants) ja niiden lyhyet ja pitkäkestoiset vaikutukset sekä vaikutusten liittäminen myös ilmastonmuutokseen on asia, joka vaatii tutkimusta myös Suomessa.

Maataloutta on käsitelty Suomen kannassa hyvin vähän ja metsätaloutta ei ole mainittu lainkaan. Ruokavirasto katsoo, että elävän maaseudun ja turvallisen ja kestävä maataloustuotannon tärkeys ja miten kiertotaloudella voi olla siinä merkittävä rooli, tulisi nostaa esille Suomen kannassa. Tähän liittyy ympäristökysymysten lisäksi mahdollisuus innovatiivisuuteen, osaamisen kehittämiseen ja uusien elinkeinojen luomiseen. Tutkimus on erittäin tärkeää uuden toiminnan tukena.

Liittyen muistiossa käsiteltäviin rahoitusinstrumentteihin Ruokavirasto haluaa tuoda esille, että Maaseuturahasto tarjoaa hyvät mahdollisuudet kiertotalouden kehittämiseen. Maaseuturahastossa on mahdollisuus innovaatiohankkeisiin, kiertotalouden kehittämis- ja koulutushankkeisiin. Myös digitalisaation edistäminen on tärkeässä osassa Maaseuturahastosta rahoitettavissa hankkeissa.

Muistiossa todetaan, että työpaikoilla tehtävät kiertotaloustoimet tarvitsevat tuekseen kansallista ohjeistusta ja koulutusta, jotta työpaikoilla oleva potentiaali realisoituisi. Ruokavirasto toteaa, että myös valtionhallinnossa tarvittaisiin laaja-

Pvm/Datum/Date

8.6.2020

Dnro/Dnr/DNo

3873/00.00.01.00.02/2020

alaisesti panostusta kiertotalouden perusajatusien levittämiseen liittyen. Elintarviketeollisuudessa tehostamisella ja uudenlaisella ajattelulla on potentiaalisesti mahdollista saavuttaa niin raaka-ainesäästöjä kuin kustannussäästöjä. Tämä tarkoittaa kuitenkin sitä, että kiertotalouden mahdollistavan ajattelutavan täytyy olla tuttua niin keskusviranomaistasolla Ruokavirastossa kuin käytännön valvontatasolla kunnassa. Elintarvikeketjun kiertotalouteen liittyvään tehostamiseen tarvitaan panostusta myös Ruokavirastossa, jotta pystytään edelleen takaamaan turvalliset elintarvikkeet ja luomaan uudenlaisia hyödyntämistapoja elintarviketuotannon sivujakeille ja jätteille.

Asiantuntijoina Ruokavirastossa tämän lausunnon laatimiseen ovat osallistuneet osastonjohtaja Hanna Kortemaa kasvintuotannon osasto, yksikönjohtaja Esko Leinonen kehittämistukiyksikkö, tutkimusjohtaja Liisa Maunuksela, ylitarkastaja Sanna Toivanen eläinten terveyden ja lääkitsemisen yksikkö, jaostopäällikkö Olli Venelampi lannoitejaosto ja ylitarkastaja Merja Virtanen elintarvikkeiden koostumusjaosto.

Ylijohtaja

Pia Mäkelä

Jaostopäällikkö

Olli Venelampi

RUOKAVIRASTO

Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

Tämä asiakirja on laadittu ja allekirjoitettu sähköisesti.
Dokumentet har uppsatts och undertecknats elektroniskt.
This document has been digitally prepared and signed.

Ruokavirasto
PL 100, 00027 RUOKAVIRASTO
Puh. 029 530 0400 (vaihde)
ruokavirasto.fi
Y-tunnus: 2911686-7

Livsmedelsverket
PB 100, 00027 LIVSMEDELSVERKET
Tfn 029 530 0400 (växel)
livsmedelsverket.fi
FO-nummer: 2911686-7

Finnish Food Authority
P.O. Box 100, FI-00027 FINNISH FOOD AUTHORITY, FINLAND
Tel. +358 29 530 0400 (switchboard)
foodauthority.fi
Business ID: 2911686-7